

Mentale schakelvaardigheid als voorspeller voor agressie bij licht verstandelijk gehandicapte mensen met autisme spectrum stoornissen.

Gepubliceerd: 16-07-2008 Laatste bijgewerkt: 08-05-2024

Op basis van deze hypothese zijn een vijftal vraagstellingen geformuleerd: 1. Zijn mentale schakelvaardigheid en centrale coherentie structureel valide cognitieve stijlkenmerken bij licht verstandelijk gehandicapte mensen met ASS? 2. Is mentale...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving nog niet gestart
Type aandoening	Geestelijke achterstandsstoornissen
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, met invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON30725

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

Schakelvaardigheid en agressie bij verstandelijk gehandicapten met autisme

Aandoening

- Geestelijke achterstandsstoornissen
- Ontwikkelingsstoornissen NEG

Synoniemen aandoening

autisme-spectrum-stoornis, licht verstandelijke beperking

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Academisch Medisch Centrum

Overige ondersteuning: Ministerie van OC&W, Betrokken VG-instellingen

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: Agressie, Autisme spectrum stoornissen, Cognitieve stijlkenmerken, Licht verstandelijke handicap

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

De Staff Observation Aggression Scale - Revised (SOAS-R, Palmstierna & Wistedt, 1987)

De Child Behavior Checklist (CBCL, Achenbach & Edelbrock, 1983)

Secundaire uitkomstmaten

Agressie Vragenlijst (AVL Meesters, Muris, Bosma, Schouten, & Beuving, 1996)

Zelf-Analyse Vragenlijst (ZAV; Ploeg, Defares & Spielberger, 1982)

Autisme Beoordelings Lijst (ABL, Teunisse e.a., 2001)

Sociale Interpretatie Test (SIT, Vijftigschild e.a. 1969) en de WISC-III

Plaatjes Ordenen

Vineland Adaptive Behavior Scales (VABS Sparrow e.a., 1984; Kraijer, 2000)

Inventarisatielijst Omgaan met Anderen (IOA; Van Dam-Baggen & Kraaimaat, 1990)

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

Agressief gedrag is een groot probleem in de verzorging en behandeling van licht verstandelijk gehandicapte mensen met een autisme-spectrum-stoornis (ASS), met hoge bijkomende kosten en negatieve gevolgen voor patiënt, ouder en hulpverlener. De reguliere medicamenteuze en niet-medicamenteuze behandeling heeft nog onvoldoende effect. Er zijn aanwijzingen dat moeilijk controleerbare agressie vooral bij een specifieke subgroep optreedt: de personen met ASS met stoornissen in de mentale schakelvaardigheid. Dergelijke personen met

afwijkingen in de mentale schakelvaardigheid vertonen functiestoornissen, die karakteristiek zijn voor een gebrek aan dopamine in de basale ganglia, m.n. de nucleus caudatus, het eindigungsstation van het dopaminerge, nigrostriatale systeem. Reeds lang is bekend dat de nucleus caudatus betrokken is bij de regulatie van agressief gedrag: een hypofunctie van deze hersenstructuur doet agressie toenemen. In eerder onderzoek bij normaal begaafde jongeren met ASS toonden wij reeds aan dat deze subgroep met een rigide gedragstijl nauwelijks ontvankelijk is voor therapie. De hypothese is nu dat een chronisch tekort aan dopamine een cruciale rol speelt in het ontstaan van moeilijk controleerbare agressie in verstandelijk gehandicapte personen met ASS.

Doel van het onderzoek

Op basis van deze hypothese zijn een vijftal vraagstellingen geformuleerd:

1. Zijn mentale schakelvaardigheid en centrale coherentie structureel valide cognitieve stijkenmerken bij licht verstandelijk gehandicapte mensen met ASS?
2. Is mentale schakelvaardigheid, in tegenstelling tot centrale coherentie, gerelateerd aan agressief gedrag in deze populatie?
3. Is de relatie tussen cognitieve stijkenmerken en agressie specifiek voor verstandelijk gehandicapte mensen met ASS?
4. Is mentale schakelvaardigheid voorspellend voor therapieresultaat in deze populatie, in het bijzonder waar het agressief gedrag betreft?
5. Gaat een zwakke mentale schakelvaardigheid in deze populatie samen met striatale hypodopaminerge transmissie?

Onderzoeksopzet

Het eerste deel van de studie wordt besteed aan het ontwikkelen en valideren van het neuropsychologisch instrumentarium voor het operationaliseren van de cognitieve stijkenmerken bij verstandelijk gehandicapte mensen met ASS (leeftijd 14 -24 jaar).

In het tweede deel van de studie wordt de relatie tussen de cognitieve stijkenmerken en agressie onderzocht. Met vragenlijsten worden agressie en andere probleemgedragingen in kaart gebracht. Ook psychologische factoren die mogelijk samenhangen met agressief gedrag worden gemeten. De verstandelijk gehandicapten met autisme worden met twee controlegroepen vergeleken: een groep zonder ASS en een groep zonder verstandelijke handicap. Vervolgens worden de deelnemers voor de duur van 1 jaar gevolgd. Aan het einde van het jaar worden dezelfde vragenlijsten als bij de voormeting afgenomen. Op dat moment kan de voorspellende waarde van de cognitieve stijkenmerken op behandelresultaat worden onderzocht.

Bij een deelgroep wordt met een DaT-SPECT onderzocht of een zwakke mentale schakelvaardigheid samenhangt met een verminderde dopaminetransmissie in de hersenen.

Inschatting van belasting en risico

Het onderzoek is dusdanig opgezet dat de belasting voor de deelnemers minimaal is. Het test- en vragenlijstonderzoek wordt, indien gewenst, in bijzijn van de persoonlijk begeleider gedaan. Er wordt zo vaak gepauzeerd als nodig is. Voor de DaT-spect wordt eerst geoefend met een oefen-SPECT. Als dit te veel spanning bij de deelnemer oproept wordt van het SPECT-onderzoek afgezien voor deze proefpersoon. Er zijn geen risico's aan deelname aan het onderzoek verbonden.

Contactpersonen

Publiek

Academisch Medisch Centrum

UMC St Radboud, Postbus 9101
6500 HB Nijmegen
NL

Wetenschappelijk

Academisch Medisch Centrum

UMC St Radboud, Postbus 9101
6500 HB Nijmegen
NL

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Adolescenten (12-15 jaar)
Adolescenten (16-17 jaar)
Volwassenen (18-64 jaar)
65 jaar en ouder

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

De experimentele groep bestaat uit licht verstandelijk gehandicapte adolescenten en jong-volwassenen (leeftijd 14 -24 jaar) met een autisme-spectrum-stoornis (ASS). ;De criteria voor een lichte verstandelijke handicap (LVG) zijn ontleend aan de indicatiecriteria LVG zoals die in opdracht van het ministerie van VWS (2005) zijn vastgesteld. Uitgaande van de DSM-IV-indeling betreft het in ieder geval mensen in de IQ-range van 50-69. Op basis van klinische ervaring op het gebied van begeleiding, behandeling en scholing, worden mensen met een IQ in de range van 70-85 ook tot deze groep gerekend, wanneer er eveneens sprake is van bovengenoemde problemen voor wat betreft het sociaal aanpassingsvermogen en een langdurige behoefte aan ondersteuning. Er wordt gesproken over LVG-problematiek als er op minimaal 2 van de 10 vaardigheidsgebieden van de beoordelingslijst *Beperkingen in de (sociale) aanpassing* problemen worden aangegeven.;De deelnemers voldoen verder aan de diagnose autisme-spectrum-stoornis volgens de criteria 299.00 autistische stoornis, 299.80 pervasieve ontwikkelingsstoornis niet anders omschreven (PDD-NOS) of 299.80 stoornis van Asperger van de DSM-IV.

De AVZ-R (Autisme en Verwante stoornissen schaal-Z-Revisie, Kraijer) wordt gebruikt om de aanwezigheid van een ASS-stoornis bij VG te onderkennen.;Voor het tweede deel van het onderzoek wordt de experimentele groep vergeleken met twee controlegroepen:

1. Licht verstandelijk gehandicapte adolescenten en jong-volwassenen (leeftijd 14 -24 jaar) zonder een autisme-spectrum-stoornis;
2. Adolescenten en jong-volwassenen (leeftijd 14 -24 jaar) met een autisme-spectrum-stoornis zonder een verstandelijke handicap (IQ > 85).

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

ziekten van het centraal zenuwstelsel, anders dan autisme of mentale retardatie.

Onderzoeksopzet

Opzet

Type:	Observationeel onderzoek, met invasieve metingen
Onderzoeksmodel:	Anders
Toewijzing:	Niet-gerandomiseerd
Blinding:	Open / niet geblindeerd
Controle:	Actieve controle groep

Doel: Diagnostiek

Deelname

Nederland

Status: Werving nog niet gestart

(Verwachte) startdatum: 01-06-2007

Aantal proefpersonen: 88

Type: Verwachte startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO

Soort: Eerste indiening

Toetsingscommissie: CMO regio Arnhem-Nijmegen (Nijmegen)

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register

ID

CCMO

NL15945.091.07